

Am fost printre eliberatorii Orașului Sfânt

Anul acesta, 2024 în 5 iunie (după calendarul evreiesc) se sărbătorește Ziua Eliberării Ierusalimului în 1967. Eu am avut norocul să particip la acest eveniment rar, care s-a petrecut de foarte puține ori în istorie. Prima oară a fost când David a intrat în orașul iebusit, ocupându-l fără luptă în jurul anului 1000 î.e.n. Prin 165 î.e.n. Maccabeii au recucerit orașul de la greci. În 132 e.n. Bar Kohba l-a recucerit pentru o scurtă perioadă de la romani. De atunci steagul Israelului nu a mai fluturat peste Muntele Templului. Voi împărtăși aici câteva dintre amintirile mele din acele zile ale anului 1967.

Eram student în anul întâi la Universitatea din Tel Aviv, o universitate nouă, care pe atunci era și arăta cu mult mai mică ca acum. Eu studiam lingvistică ebraică și limbi semitice, inclusiv lingvistică arabă și islam. Pe vremea aceea anul întâi la limba ebraică era foarte solicitant. El era de fapt un an pregătitor, examenul de admitere având loc la sfârșitul lui și nu înainte de începerea studiilor, ca la alte facultăți. Se poate că universitatea nu avea încredere în cunoștințele absolvenților de liceu în acest domeniu. Examenul era simplu: se susținea la două materii de bază, iar la ambele trebuia să primești nota 10. Dacă nu, zburai! Și tocmai când eram în plină pregătire pentru aceste examene, pe la începutul lunii mai, imediat după Ziua Independenței, a început o perioadă de tensiune enormă, când egiptenii și sirienii au declarat că vor ataca și cuceri micul Israel. (Atributul era potrivit după cum arăta Israelul pe vremea aceea.) Au închis Canalul Suez, iar consilierii sovietici din cele două țări au părăsit în grabă zona.

Eu mi-am terminat serviciul militar obligatoriu și încă un an ca ofițer, dar am început facultatea abia cu vreo doi ani mai târziu. Între timp am lucrat pentru a-mi finanța o parte din studii. În această perioadă eram rezervist, ca toți tinerii din Israel. Eram încadrat într-un regiment de tancuri, aparținând comandamentului armatei din porțiunea centrală a țării. De competența lor era printre altele să apere orașul Ierusalim în caz de război. Era o misiune foarte problematică, deoarece conform armistițiului din 1949 era interzisă introducerea în oraș a armamentului greu, inclusiv tancuri. Un batalion de tancuri din regimentul nostru era ținut în afara orașului, într-un loc foarte frumos numit Sataf. Din acest batalion, o companie de trei-patru tancuri aștepta chiar în oraș, aflându-se acolo clandestin, printr-un șiretlic de care probabil numai israelienii sunt în stare, așa cum vom vedea în continuare. Tancurile se aflau în cazarma Schneller de pe strada Malchei Israel.

Merită să scriem câteva rânduri despre această clădire-monument, care din păcate nu mai există. Clădirea a fost construită de renumitul misionar luteran german Johann Schneller. Construcția a început în 1855, clădirea fiind destinată inițial să devină un orfelinat. Era una din primele clădiri ridicate în afara zidurilor Orașului Vechi. Acest orfelinat a cunoscut o tristă notorietate, atât datorită încercării misionarilor de a aduce aici armament din Germania pentru a pregăti războiul contra evreilor, cât și pentru că în 1934 corul de copii al orfelinatului a cântat în cinstea zilei de naștere a lui Hitler.

La începutul celui de al Doilea Război Mondial conducerea britanică i-a expulzat pe rezidenții de origine germană din Palestina, (majoritatea au ajuns în Australia) iar fostul orfelinat a fost transformat în cazarmă a armatei britanice. În 1948, când britanicii s-au retras, baza militară a fost cedată armatei israeliene. Din păcate în 2008 complexul a fost demolat. Acolo au fost încartiruite unități de tancuri, unități secrete de informații, iar în ultimii ani și unități de apărare civilă. Acum în locul bazei militare s-a construit un cartier ultra-religios.

Menținerea tancurilor în centrul orașului, care pe atunci era mult mai mic ca acum, nu era o sarcină deloc simplă. Marea problemă era că tancurile aveau nevoie nu numai de îngrijire exterioară. Din când în când motoarele trebuiau pornite și tancurile, pe cât posibil, mișcate din loc. Când un tanc nu funcționa, trebuia înlocuit fără știrea observatorilor de la ONU. Sistemul era simplu, dar ingenios. Soldații ONU erau invitați la o petrecere cu muzică, băutură și fete. În toiul veseliei se porneau motoarele. Zgomotul era infernal, fiind vorba de tancuri Sherman din al Doilea Război Mondial. Dacă un tanc trebuia schimbat, o remorcă îl ducea la Sataf și alta aducea unul nou. Niciodată nu am fost prinși!

În 5 iunie, când a izbucnit războiul, tancurile de la Schneller au apărut la intrarea în Orașul Vechi în câteva minute, iar cele de la Sataf în mai puțin de o oră. Toată lumea s-a minunat de promptitudinea acestor apariții, chiar și populația civilă. Luptele cele mai grele au fost purtate de infanterie, în special cele din tranșeele de pe Giv'at Hatahmoșet (Dealul Muniției) fiind soldate cu numeroase victime. Totuși și din unitatea noastră au căzut câțiva și au fost și răniți. Au fost lupte pentru cucerirea dealurilor din jurul Orașului Vechi, printre ele spitalul Augusta Victoria și muntele Scopus, acolo unde înainte de 1948 se afla Universitatea și spitalul Hadassah. Armata iordaniană a încercat să vină din Ierihon, dar noi am respins-o.

În dimineața de 7 iunie, două zile după începerea războiului, a început cucerirea Orașului Vechi, fiind vizate în primul rând Zidul Plângerii și Muntele Templului. Primul tanc care a intrat în orașul vechi nu a fost din regimentul nostru, ci din alt regiment care a ajuns între timp la Ierusalim. Pe acest tanc se afla comandantul bătăliei pentru Ierusalim, generalul Mota Gur. Tancul a intrat prin Poarta Leilor, acolo unde dușmanul se aștepta cel mai puțin. Apoi au intrat și tancurile regimentului nostru. Cel mai mare pericol l-au constituit lunetiștii iordanieni, aflați peste tot. Imediat după încetarea focului am ajuns la Zidul Plângerii. Platforma din fața lui era foarte îngustă, casele ajungeau până la mai puțin de un metru de zid. Apoi am urcat pe Muntele Templului. În această bătălie crâncenă pentru eliberarea Ierusalimului au căzut 182 de soldați, un sfert din totalul morților din Războiul de Șase Zile.

După cucerirea definitivă a orașului, regimentul nostru a continuat luptele pe teritoriul Iordaniei. Am ajuns până la râul Iordan și am fost încartiruiți în Ierihon, unde s-a stabilit și comandamentul zonei. Eu am fost reținut în serviciul militar până în toamnă, pierzând astfel prima sesiune de examene. A fost o lovitură neplăcută, fiindcă majoritatea colegilor s-au întors la timp pentru examene. În plus, oficialitățile de atunci încă nu erau pregătite pentru situații de urgență și nu aveau soluțiile potrivite pentru studenții care erau obligați să rămână în armată o perioadă mai lungă, sau se aflau într-o altă situație fortuită. Nu a fost deloc ușor, dar în anul doi eram deja asistentul unuia dintre cei mai renumiți profesori de lingvistică ebraică. Astfel am reușit să recuperez totul!

Pentru noi, soldații, războiul arată cu totul diferit de cum îl percep cei care conduc armate de acasă, din fotoliu și rezolvă probleme politice scriind versuri. Pentru noi prima grijă este să rămânem teferi, să îndeplinim ordinele și să reușim în misiunile care ni s-au dat.

Cea mai frumoasă amintire din acest război a fost pentru mine întâmplarea petrecută după cucerirea unei poziții ale armatei iordaniene, părăsită în grabă de soldați, care au lăsat în urmă tot ce aveau. În căsuța cu geamurile larg deschise, populată de lunetiști, nu erau cine știe ce lucruri de valoare, dar lângă o pătură și o pușcă aruncate pe podea am descoperit cu surprindere un obiect așezat cu grijă pe un scaun. Era ultimul lucru pe care m-aș fi așteptat să-l găsesc într-un asemenea loc, pentru mine ceva infinit de valoros: manualul de limba ebraică pentru *olim hadașim* (nou veniți) intitulat *Elef Milim* (O mie de cuvinte), pe care mulți dintre românii ajunși în Israel o țin minte de la *ulpan* (școala de limbă ebraică). Cartea rămăsese deschisă pe scaun. Soldatul căruia i-a aparținut cartea tradusese fiecare cuvânt în arabă, caligrafiindu-l cu un creion. Această carte celebră a fost scrisă de primul profesor de limba ebraică pentru *olim hadașim* din Israel, Aharon Rozen, care era un unchi al meu, originar din Cluj, venit în Israel în 1927. Limba ebraică o învățase la Cluj, la fel ca tatăl meu și toți unchii mei. Mai țin minte și astăzi emoția care l-a cuprins când i-am adus cartea. Era aceeași emoție pe care am simțit-o și eu când am găsit-o pe câmpul de luptă. Pe vremea aceea el locuia în cartierul Beit Hakerem și era profesor la Universitatea din Ierusalim. După părerea mea el figurează între evreii români care au contribuit la construirea statului Israel.

Ca savant și profesor el a fost nu numai autorul acestei premiere bibliografice absolute, ci și un veritabil inovator în domeniul tehnicilor de învățare a limbii ebraice. Timp de 50 de ani cartea sa a fost singurul manual de limba

ebraică de care s-au servit milioane de imigranți și profesorii lor, majoritatea necalificați, pentru a învăța rapid limba ebraică și pentru a se integra cu succes în noua societate.